
Privim ca abonați pe D-nii ce vor bine vroi a primii două numere unul după altul.

A P E L.

Mai ales copiii se stîng de boale molipsitoare, ca anghina difterică, scarlatina, etc. Pe cîtă vreme nu se știea ce ieste de făcut, pe cîtă vreme nu ieră nici un drum deschis, pe care mergînd să dăm de leacul acestor boale, puteam stă și suferi unul după altul de pierderea vre unui copil iubit, sau chiar de pierderea tuturor. Acuma înse prin cercetările mai multor învățați ca *Pasteur, Law, Buchner, Grauwitz*, sîntem pe calea care ne va duce la mîntuire. Ființele care prin înmulțirea lor în sînge pricinuesc boalele molipsitoare cele mai primejdioase, au fost studiate și sîntem în stare a le face nevătămătoare, ba chiar a le preface în aliați credincioși din dușmanii cum ne ierau pănă acuma. Dar nenorocirea ieste, că acuma totul se cîrmuește de bani, de aceea și vedem că s'au făcut cercetări mai ales asupra boalelor animalelor folositoare (boi, porci, oi, cai, găini, etc); despre boalele oamenilor sau ale copiilor nu s'a găsit încă timp de ocupație! Credem că ar fi foarte frumos și bine să facem o societate, care să strîngă bani pentru scopul de a lupta cu anghina, scarlatina și cu alte boale molipsitoare. Indată ce sumele strînse ar fi destul de mari s'ar putea publica un premiu mare pentru acel care ar descoperi

ce au văzut experiența făcută mai întâiu de Weber, vor înțelege ce efecte are osteneală creerilor asupra trupului. Weber a arătat că ațîțind nervul *Vagus*, care leagă creerii cu măruntaele, inima încetează de a bate; îndată ce nu-l mai ațîțăm, inima prinde a bate iară-și. Cine nu a simțit palpațiile ce însoțesc nădejdea frica, mînia, bucuria; cine nu știe cît de dureroasă iese bătăea inimei în asemenea întîmpliri. Și deși mulți n'au simțit așa de tarî mișcări sufletești, încît să li se oprească inima și să leșine, dar toți știu că ațîțarea sufletească poate pricinui asemenea efecte. Ieste știut de asemenea că din ațîțarea prea mare a creerilor urmează turburări în mistuire. Lipsă de poftă de mîncare se întîmplă și la bucurie foarte mare și la durere. Cînd avem o bucurie sau o întristare mare îndată după mîncare, se întîmplă adesa să arunce stomahul hrana sau să o mistue foarte cu greu. Chiar munca intelectuală, cînd ăi prea mare, poate avea acelea-și urmări. Relațiunea între creeri și între trup, așa de lămurită în împrejurări ca cele amintite mai sus, se poate observa și în împrejurări mai puțin bătătoare la ochi. După cum ațîțările cele strașnice și trecătoare ale creerilor pricinuesc turburări strașnice și trecătoare în trup, cele slabe, dar neînterupte, pricinuesc turburări slabe dar cronice. Adesa se cer ani întregi de liniște pentru a ne mîntui de boale pricinuite, sub deosebite forme, prin prea multă muncă cu creerii. Une ori suferă numai inima, se observă palpații, puls slab, bătăile scad până la 50 pe minuntă, ba și mai tare. Alte ori, stomahul suferă mai mult: nu se mai pot mistui bucatele, și vieața ajunge o povoaă și nu se poate îndreptă de cît cu încetul.

De multe ori și stomahul și inima sufăr. Mai tot deauna somnul iese scurt și întrerupt, și de obicei, se constată o slăbire a minței.

Gîndiți acuma cît de mare-ă reul ce se face copiilor și tinerilor, printr'o încordare prea mare a minței. O turburare a sănătăței mai mare sau mai mică va urmă neapărat după ori ce muncă intelectuală nepotrivită, și chiar de nu se va pricinui o boală, tot se va întîmplă o degenerare a trupului. Cum s'ar putea să se desvolte trupul cum trebuie, fără poftă de mîncare, cu nemistuirii, cu o circulație slabă? Îndeplinirea funcțiunilor atîrnă de la sîngele ce circulează prin organe. Fără sînge de ajuns în cantitate și în calitate nici un măruntaiu nu-și va putea aduce la bun sfîrșit funcțiunea sa. Dacă lipsește sîngele, nici un nerv, nici un mușchiu, nici o țesătură nu-și va drege pierderile. Dacă lipsește sînge sănătos, nici creșterea nu va fi regulată, nici îndeștulătoare.

Și dacă, cum cred toți cei ce se îndeletnicesc cu aceste stu-

ce au văzut experiența făcută mai întâiu de Weber, vor înțelege ce efecte are osteneală creerilor asupra trupului. Weber a arătat că ațîțind nervul *Vagus*, care leagă creerii cu măruntaele, inima încetează de a bate; îndată ce nu-l mai ațîțăm, inima prinde a bate ieră-și. Cine nu a simțit palpitațiile ce însoțesc nădejdea frica, mîniea, bucuria; cine nu știe cît de dureroasă iese bătăea inimei în asemenea întimpliri. Și deși mulți n'au simțit așa de tarî mișcări sufletești, încît să li se oprească inima și să leșine, dar toți știu că ațîțarea sufletească poate pricinui asemenea efecte. Ieste știut de asemenea că din ațîțarea prea mare a creerilor urmează turburări în mistuire. Lipsă de poftă de mîncare se întîmplă și la bucurie foarte mare și la durere. Cînd avem o bucurie sau o întristare mare îndată după mîncare, se întîmplă adesa să arunce stomahul hrana sau să o mistue foarte cu greu. Chiar munca intelectuală, cînd îi prea mare, poate avea acelea-și urmări. Relațiunea între creeri și între trup, așa de lămurită în împrejurări ca cele amintite mai sus, se poate observa și în împrejurări mai puțin bătătoare la ochi. După cum ațîțările cele strașnice și trecătoare ale creerilor pricinuesc turburări strașnice și trecătoare în trup, cele slabe, dar neîntrerupte, pricinuesc turburări slabe dar cronice. Adesa se cer anî întregi de liniște pentru a ne mîntui de boale pricinuite, sub deosebite forme, prin prea multă muncă cu creerii. Une ori suferă numai inima, se observă palpității, puls slab, bătăile scad până la 50 pe minuntă, ba și mai tare. Alte ori, stomahul suferă mai mult: nu se mai pot mistui bucatele, și vieța ajunge o povoaară și nu se poate îndreptă de cît cu încetul.

De multe ori și stomahul și inima sufăr. Mai tot deauna somnul iese scurt și întrerupt, și de obicei, se constată o slăbire a minței.

Gîndiți acuma cît de mare-î reul ce se face copiilor și tinerilor, printr'o încordare prea mare a minței. O turburare a sănătăței mai mare sau mai mică va urmă neapărat după ori ce muncă intelectuală nepotrivită, și chiar de nu se va pricinui o boală, tot se va întîmplă o degenerare a trupului. Cum s'ar putea să se desvolte trupul cum trebuie, fără poftă de mîncare, cu nemistuirî, cu o circulație slabă? Îndeplinirea funcțiunilor atîrnă de la sîngele ce circulează prin organe. Fără sînge de ajuns în cantitate și în calitate nici un măruntaiu nu-și va putea aduce la bun sfîrșit funcțiunea sa. Dacă lipsește sîngele, nici un nerv, nici un mușchiu, nici o țesătură nu-și va drege pierderile. Dacă lipsește sînge sănătos, nici creșterea nu va fi regulată, nici îndeștătoare.

Și dacă, cum cred toți cei ce se îndeletnicesc cu aceste stu-

diî, degenerarea trupului iese o urmare a muncii intelectuale prea multe, cum trebuie să osîndim acest sistem de muncă prea mare de care am vorbit mai sus? Cuprinde o greşală grozavă, orî din ce punct de vedere l'am privi. Ieste greşit din punctul de vedere al cunoştinţelor de căpătat; căci spiritul ca şi trupul, nu poate să mistue de cît o cătime hotărîtă de hrană, şi leapadă în curînd prisosul de fapte ce-î înfătoşaţi. In loc de a fi pietrele clădirei intelectuale, aceste fapte numai trec prin minte şi iese îndată după examene. Ieste greşit şi pentru că însuflă desgust pentru învăţatură. Orî din legătura de idei pricinuită prin o muncă grea, orî din pricina stărei creerilor lăsată în urmă de aceasta, adese orî naşte desgustul pentru cărţi; şi în loc de o deprindere de a se educă de bună voe, adesa se întîmplă o dare îndărăt. Ieste greşit, căci nu-î destul a căpăta cunoştinţi, trebuie să se organizeze şi pentru aceasta se cere timp şi cugetare. Printr'o grămădire prea mare de fapte nemistuite înnaintarea inteligenţei se împiedecă. Nu-s folositoare cunoştinţele adunate în creeri ca grămădă în trup, ci cele prefăcute în muşchi ai spiritului.

Greşala acestui sistem iese şi mai adîncă încă. Dacă ar şi fi potrivit cu desvoltarea adevărată a minţei, tot ar fi reu, căci, cum am arătat, iese stricătoriu pentru tăria trupului aşă de trebuitoare în viaţă. Se ştie că reuşita în lume atîrnă mai mult de la energie de cît de la cunoştinţele căpătate. O voinţa puternică, o hărnicie neostenită umplu în mare parte chiar lipsurile de educaţie, iar unite cu cea cultură ce se poate căpăta fără a-şi ruina sănătatea de sigur vor învinge în lupta pentru traiu. O maşină, în asemănare cu altele, mică şi reu făcută, dar lucrînd sub mare apăsare, va face mai multă treabă de cît o maşină mare şi foarte desăvîrşită dar care nu lucrează de cît sub apăsare mică. Apoi chiar dacă ar asigură reuşita în lume, boalele neîncetate nu-s o nenorocire de care trebuie să ne ferim mai mult de cît de orî ce? Ce folos de avere şi de ranguri, dacă suferim?

Urmările acestui sistem de cultură silită sînt şi mai rele încă pentru femei de cît pentru bărbaţi. Fetele fiind că sînt lipsite cu desăvîrşire de exerciţiile tari şi plăcute ale băeţilor, cari până la un punct îndreaptă relele ce urmează din munca intelectuală prea mare, sufăr aceste rele în toată întinderea lor. Dintr'această pricină vedem atîtea fete palide şi urîte în saloanele Londrei. Mamele cari socot că prin cultură nesocotită a minţei vor face să fie iubite fetele lor se înşală, căci iese sigur că frumuseţa, sănătatea şi caracterul vesel au mai mare rol în pricinuirea iubirei de cît toate cele-lalte caractere. Toate cele-lalte însuşiri sînt mai puţin luate în samă.

Ast feliu creşterea copiilor iese greşită din mai multe punc-

te de privire. Prin neajunsul hranei, prin neajunsul veștmîntului prin lipsa de exercițiu (cel puțin pentru fete] și prin prisosul de muncă intelectuală Acest sistem de creștere cere prea mult și dă prea puțin. Așa cum cheltuește puterile copiilor și ale tinerilor, tînde a-i face mai asemenea cu cei în vîrstă de cît ar trebui. Nu ține samă de acest adevăr, că dacă în *fetus* toate puterile se întrebuintază numai pentru creștere; dacă, în pruncie, se întrebuintază mai toate pentru același scop, așa că rămîn foarte puține pentru acțiunî fizice sau mentale, creșterea iese funcția principală cărora trebuie să se supună toate celelalte în tinerețe. Pentru a ajuta creșterea trebuie să dăm mult organismului și să-i cerem puțin.

Pricina educației noastre pripite și silite, iese faza de civilizație în care ne aflăm și prin care trecem. În timpurile primitive, cînd războiul ieră cea mai însemnată din funcțiunile sociale, tăria trupului se cerea mai ales; educația ieră la acea epocă curat fizică. Puțin se îngrijau atunci de cultura spiritului, și ea mai tîrziu, în timpurile feudale, o desprețuiau. Dar acum cînd puterea mușchilor slujește numai la munca cu mînele, și cînd reușita în viață atîrnă mai mult de la puterea minței, educația s'a făcut mai mult intelectuală. În loc de a ne îngrijii de trup și a părăsi cu totul mîntea, luăm în samă numai mîntea și nu ne îngrijim aproape de felul de trup. Și un sistem și altul iese greșit. Trebuie să se desvolte armonic și trupul și mîntea.

Poate că nimic nu va ajuta mai mult sosirea vremei cînd și trupul și mîntea să fie de o potrivă de îngrijite de cît împrăștierea credinței că păstrarea sănătăței iese o *datorie*. Puțini oameni înțeleg că poate fi un lucru pe lume care s'ar putea numi *moralitate fizică*. Faptele și vorbele oamenilor, par a presupune că putem să facem ce-am vroi din trupul nostru. Relele ce-și pricinuesc călcînd legile organismului, le socot ca niște lucruri întîmplătoare, nu ca urmări rele ale purtării lor greșite. Deși urmările rele ale acestei purtări asupra acelor ce o au și asupra generațiilor viitoare, sînt adesea așa de stricătoare ca și ale crimei, ieși nu se socot de felul criminal. Ieste adevărat că, în privința beției, toți cunosc că această călcare de regulă iese vătămătoare și vinovată; dar de ce nu cred tot așa despre toate călcările legilor igienei? În adevăr orî ce vătămare adusă de bună voe sănătăței iese un *păcat fizic*. Cînd oamenii sa vor încredința de acest adevăr, atunci, dar nu mai degrabă, educația fizică a tinerimei va fi îngrijită cum se cuvine. *) Trad. și scurtată de I. Nădejde.

*) *Educația intelectuală morală și fizică după H. Spencer* s'a publicat în următoarele numere ale „Contemporanului“: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24.

Din călătoriile lui Simbad Mărinariul.

Un profesor explică scheletul, (nu cum va să credeți că la noi, ferească sfîntul, mi se pare că în insulele *Tidji*) cum se făcù nu știu, dar osul *vomer* (acel în formă de fier de plug și care desparte nasul în două părți) fu oropsit și uitat din pomelnic. Un băiat (cam colțos, știți cum poate fi un selbatec), se sculă și întrebă unde a lăsat pe osul *vomer*. Profesorul zăpăcit începù a-l căută pe la ceafa scheletului etc și a arătă că acolo se află. Selbatecul, rinjîndu-se fioros, strigă că nu-i adevărat și că *vomerul* se află în nas. Profesorul stăruî în părerea lui că se găsește la ceafă, că nasul iese despărțit în două printr'un zgîrc, etc.. Selbatecul înse încăpăținat arătă în carte, că partea adîncă a vomerului iese osoasă și chiar sări peste bănci și vîri sub nasul profesorului o Zoologie. Ne avînd ce mai face, strălucitul profesor începù a ținea o cuvîntare prin care credea să facă pe Fidjenii a crede, că în privința locului unde se află vomerului „părerile învățaților sînt încă deosebite“, că procesul încă nu s'a sfîrșit. Mi se pare chiar, dar nu pot încredința, că a citat și cite va cuvinte latinești: „*lis adhuc sub iudice est.*“ Fidjenii de și învățau cite șese ceasuri pe septămină latinește, ba încă din cea mai fragedă copilărie, așa de bine înțeleseră cuvintele latinești, în cît le luară drept o *insultă personală* și începură a urlă și a aruncă cu cărțile și cu călămărilor în contra profesorului. Nenorocitul scăpă cu capul numai cucue!. Se înțelege, la selbateci nu putea să se întîmple altfel: cum ieră profesorul așa și școlarii. Mulțămită ceriului că pe la noi asemenea scene înjosoare nu se petrec!! Iată ce însemnează țară civilizată!

*

Tot un profesor, dar de geologie, a pățit altă rușine în insulele *Honolulu*. Ieră vorba de niște elefanți cari nu mai trăesc acuma, de *Manuși*. Profesorul ținea

o măsea în mîna și luîndu-și mutra lui Hamlet cînd se jucă cu cranie, începù a declămă: „Oh! gîndiți numai, dragi școlari, cîte animale va fi sfășieat măseaua aceasta! Cîte suferinți! Inchipuiți-vă durerile nenorocitelor animale sfărmate între aceste măsele!—„Nu-î adevărat, răcnî tocmai atunci un *honolulian*, ieată în carte spune că Mamuții mîncău vegetale, s'au găsit în Siberia trupuri înghietate, s'au cercetat remășițele aflate printre ridicăturile măselelor și în stomah și nu s'au găsit remășiți de animale nevinovate....“

—„Nenorocitul, ai uitat de animalele microscopice, orî de viermușorii cari puteau fi înghițiți cu hrana vegetală“, strigă altul, strîmbîndu-se grozav și făcînd din ochi la ceialaltî școlari. Toți selbatecii începură a aplauda ca la teatru, ba unii cereau să mai spue încă o dată Dl, Profesor, strigînd *bis!*!

Dacă asemenea lucruri s'ar fi petrecut la noi, de sigur că elevii ar fi fost dați afară din școală pe toată vieța, poate și după moarte n'ar fi fost primiți în școalele din lumea visurilor!! La Honolulu, înse s'au petrecut lucrurile altfeliu, profesorul a fost trimes să se primble și acuma își cîștigă vieța cinstit, cîrpind ciubote, dacă se vor fi purtînd pe acolò. Nenorocitul încercă să se apere spunînd că aceste sînt intrigî ale Chinei, ale Iaponiei și ale Statelor Unite, cari fundaseră Universitățile cu planul machiavelic de a desnaționalizà pe Honolulienii; dar selbatecii tîmpiți nu l'au ascultat. Ce vroii?—urmările bîrbăriei!

*

Simbad mîrinariul, fiind silit să se oprească cîte-va zile la Numea, de urît merse se vadă ce se învață în școlî la *Canacii*, „cari-și ascut dinții pe ciolane omenești“, nimerî tocmai cînd Ierà vorba că „corpurile acufundate într'un liquid pierd atîta din greutatea lor cît cîntărește liquidul dat în lături.“—Ierà vorba de cîntărirea corăbiilor, profesorul Canac, arătă că apa dată într'o parte cîntărește, cît partea corăbiei acufundată în

apă, alt profesor ce se află din întâmplarea(?) în clasă, pretindea că apa deslocuită cîntărește cît partea din corabie ce se află deasupra nivelului mării. De la vorbe ajunseră la pumni și la păruieală. Canacii cei tineri nu mai puteau de bucurie, cei ce dormeau se treziră și luară parte la veselie obștească. Mărinariul căută să despartă pe luptători și se silea să-i facă să înțeleagă, că n'au dreptate, căci *apa deslocuită cîntărește cît corabia*; dar în deșert, băteau urmă până ce veni polițiea și-i arestă pe amîndoi. A doua zi Domnii profesori în loc de lecția cuvenită întrebuițară ceasurile pentru a se ocări unul pe altul și a căuta să facă pe Canaci să rîdă de dușman. Canacii rîseră de amîndoi !

* *
*

Tot Simbad spune că aflîndu-se în *Madagascar* într'un oraș unde ieră o școală de fete înnaltă și, vroind să vadă ce felii de învățatură se dă într'însa, merse la un concurs pentru internat, care din întâmplare se ținea chiar atunci. Trecu prin ogradă văzù fetele primblîndu-se cîte două sau cîte trei: unele ceteau la obiectele la cari ieră să fie întrebate în curînd, altele înse se lăudau că știu ce are să le întrebe Dl. Profesor, căci *visase de cu noapte* întrebările?! Minune, gîndea Simbad, care, ca om învățat, nu credea că visurile pot arătà adevărul și pentru a mai trage cîte ceva cu urechea se mai primblă puțin prin ogradă și auzi cum spuse una că are s'o întrebe despre soare, alta despre întunecimile de lună, etc... Vă închipuiți de spaima lui Simbad, cînd se întîmplă întocmai așa cum visase fetele?! Vroind să se lumineze mai bine în această privință întrebă pe unul dintre părinții concurentelor, dacă ieste adevărat că se poate visà ce întrebări se vor pune a doua zi.

Selbatecul zimbî cu batjocură și-l întrebă prin ce păduri a crescut de nu cunoaște obiceiurile oamenilor. „De ochi de vulpe auzit'ai? De spete ai auzit? Nu știu

„că cu galbeni visezi și ce notă vei capătă? Iaca pe mine mă țin 30 de galbeni notele bune ce va capătă fată-mea“. Ingreșosat de asemenea lucruri mîrșave, Simbad mulțămî ceriului cu o jertfă de sută de boi și cu mai multe sārindare, că în Romăuiea patria sa, asemenea obiceiuri au ramas necunoscute și că la noi numai știința se caută, iar cuvintele *mită* și *hatîr* nici nu se pun în dicționare... ci se cunose numai din practică.

* *
*

În *Dahomey* a aflat prietenul nostru altă istorie. Profesorul dăduse băeților să răspundă în scris la o întrebare și prinse pe mai mulți leneși copiind fără rușine de pe cărți.

„Tălharilor, le zise, cinstitul profesor, ce gîndiți să ajungeți? Veți fi de ris în lumea aceasta și în cea viitoare! Acuma copieați de pe cărți și tot așa veți face și cînd veți fi mari, veți lua cărți streine le veți traduce, cum vă veți pricepe în limba noastră și veți pune deasupra numele vostru, veți învăța lecțiile pe de a rostul și le veți spune de pe catedră și veți strică mintea tinerilor! Dacă veți ajunge în alte slujbe veți fură în dreaptă și'n stînga..... rușine, rușine!!“—Ce lipsă de judecată la acest selbatec, nu-î vorba trebuie de ținut samă de starea de civilizație! Oare tot așa ar fi gîndit, de venea să vadă cum se petrec lucrurile într'o țară cunoscută *Dv. tuturor*, unde prin plagiare se capătă tot? Profesori la Universitate, profesori de liceu, Doctori, plagiază pe întrecute și cîștigă miî de franci pe lună și singura pedeapsă ce li se dă ieste decorarea cu *Bene-merenti* sau cu *Corona Romăniei*! Nu cred, ar fi fost mai prevăzătorii și ar fi deprins pe școlari meșteșugul de a fură munca altora și apoi a o pune sub scutul legilor. Ieu încă cred, că nemulțămirele ce ar putea suferi plagiatorii de la niște critici fără inimă, de la Zoiliî prigonitori ai muncii romănești (cetiți, vă rog, *dahomeene*, în loc de romănești, căci știți că nu-î vorba

de noi) ar fi înlăturate, dacă prea înaltele corpuri de lege dătătoare ar face o lege prin care să se pedepsească cu ştreangul acei ce ar pune alături în două colone scrierile româneşti (dahomeene) cu acele streine sub cuvînt că ar fi copiate...prin această apărare a *industriei* naţionale în scurt timp am avea foarte bune cărţi de şcoală....

* * *

Un profesor din *Monomotapa* văzînd cum se pierdeau obiceiurile strămoşeşti: se părăsea portul, se părăsea obiceiul de a mîncă pe duşmanii prinşi în luptă, se moleşă în sfîrşit naţia de tot, ajunse la ideea de a deşteptă bărbăţia veche schimbînd limba, adevăcă întă-rind sunetele....

La acest punct al notelor lui Simbad am fost cuprins de mierare: cum, ziceam ieu, descoperirea unui ge-niu românesc, a străbătut până la *Monomotapa*? Aşa dar şi de astă dată n'am fost în stare a înţelege adevărul cuprins în geniala scriere a unuia dintre noi şi vom vedea această teorie aplicată în ţeri streine mai înainte de cît la noi!! Vai! Cine s'ar fi gîndit, că vom suferi aseme-nea ruşine şi înfruntare?! Dar timpul nu-i pierdut, să nu ne discurajăm.

Simbad.

NĂLUCIRILE.

Obosit şi plin de jale cătră sară vin acasă.....
Dintr'o lume ce-î pustie vin în lumea de durere.
Masa, patul, vechi tovaraşi, şi cu pana mea cea roasă.
Imi văd singure plînsoarea care ochii miei o varsă,
Iele singure ştiu numai trista mea nemăngăere!...

Răzămat pe mîni cu capul stau pierdut în multe gînduri :
Viața 'ntreagă dinainte-mi își desfășură tabloul,
Fericiri și suferințe îmi apar tot rînduri, rînduri,
Se cutremur, a podelei putredite, roase scînduri
Se cutremură și trupu-mi ca în codri vechi ecoul.

Și năluce 'nsuflețite împrejurul meu se 'nnalță
Iele trag un danț selbatec hohotind în cor voios.
Oh ! vați mie, Desperarea îmi întinde a sale brațe
Dar atuncea, tu iubită, tu a vieței mele viață.
O alungă—și cu a ta mîna fruntea mea dezmiertză duios !

Mi-amintesc atuncea, dragă, din aprinse tinerețe
Amîndoi cînd împreună am visat un vis—minune,
Cînd uniți într'o simțire neștiind de bătrînețe
Credeam anii noștri pururi împlețiți în diminețe,
Credeam lumea paradisul omenirei veșnic bune !

Vați ! acele vremi curate au sburat fără să lese
Vre o urmă, vre-o scîntee din sublimul Ideal
Și ca oaspeții netrebnicî ce 'n orgie cad sub mese
Toate a noastre visuri scumpe, simțiri mîndre și alese
S'au minjit de glodul negru al proclotelului Real !

Și rinit amar în suflet de amară suferință
De atunci lacrimi de sînge am vărsat fără 'nctare
Și lipsit de a mîngăerei dezmierdare și credință
Ași fi vrut plin de urgie în adîncea mea dorință
Să fug, să dispar din lume lăsînd'o cu blestămare !

Dar năluca desperărei ce urmatu-m'a mereu
Cu selbateca-î privire îmi sleia a mea putere.
Oh ! în pieptul meu atuncea ori-ce avînt, de Prometeu
Ca a puștei detunare ce se stînge în drumul seu
Murea groznic—moarte crudă—sfășîindu-mă în durere !

Și martir merit în lume să duc crucea lui Hristos
Ieu prin lumea de durere trec uimit și plin de groază.
Oh ! în „valea cea de plîngerî“ nici un loc nu văd frumos,
Floarea tristă de mormînturi împle al vieței cîmp spinos,
Și într'o noapte întunecoasă omenirea înaintază !

Oh ! opriți, opriți căderea, jalea care ne așteaptă !....
Desfrînaților îndată ceasul vostru va suna

Și cumplita remușcare vă va da o grea resplată
Vor veți merge sarbezi, galbeni pe cărarea ce se 'ndreaptă
La mormînt, cînd glasul morței păcătoșii va chema!

Iară noi, iubită, ieară-și ca în zorii tinereței
Uitînd tot amarul negru ce atît ne-a chinuit
Tot sub prizma ideală, sub zimbirea dimineții
Vom privi a noastre visuri, nălucirile junetei
Intruparea lor găsindu-și într'un veac mai fericit!

Și pe harpa-mi simțitoare cîntul dragostei iubit,
Cum sub raza aurorii zbor zefiri în dezmiardare,
Ieu atuncea pentru tine voi cînta însuflețit,
Cînd iubirea dulce, blîndă ca un vis fără sfârșit
Va opri a fericirii neîmblînzită alergare!

Obosit și plin de jale cătră sară vin acasă....
Dintr'o lume ce-i pustie vin în lumea de durere
Masa, patul, vechi tovarăși, și cu pana mea cea roasă
Imi văd singure plînsoarea care ochii miei o varsă
Iele singure știu numai trista mea nemîngăere!....

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Paris

Martin.

Dl. I. Găvănescul.

(Sfîrșit)

Să vedem. În latina populară, toate cazurile se pierduseră afară de N. și A, cazurile G. D. Abl. se înlocuise prin Acuzativul cu prepoziții. Prin urmare trebuie să fi fost o vreme în limba romînă, cînd se făcea genitivul cu prepoziția *de* și dativul cu *a*. Chiar pînă azi în expresiunile, ca: „*coadă de cine, sită de mătasă*“ avem genitivul cu *de*. Acuma nu cunoșc să se zică „*coada de cinele vecinului*“, dar „*pe mijloc de umerele lui*“, ne arată că s'a zis.

Expresiunile „*miroase a carne, calcă a popă*“, precum și „*domniși pre păsările ceriului, și a toate fierilor, . . .*“ — „*să facem omul pre chipul ce să fie asemenea noo, ce să domnea-scă pre peștiu mării, și dobitocului, paserilor ceriului, și jiviniilor și a tot pămîntului*“ (cartea de citire de A. L. pag. 38.) ne dovedesc că a avut dreptate Dl. Lambrior să admită un dativ

cu prepoziția *a*. În adevăr vedeți verbul *a domni* construit cu *pre*, cu dativul fără *a* și cu cel cu *a*. Se zice; să domnească *pre pasărele ceriului*, să domnească *dobitocului*, dar și să domnească *a tot pământul*, *a toate fierilor*. Astăzi s'a păstrat acel dativ numai în unele expresii cristalizate, ca *miroase a carne* și mai mult încă au fost înlocuite prin un dativ cu *la*. Așa să zice *dă apă boilor lui Vasile* și *dă apă la boii lui Vasile*.

Pe urmă la Macedonenii iese până acuma întrebuițat dativul cu *a* și pentru D și pentru G. Negreșit, prin urmare, că s'a făcut de la o vreme amestec între aceste cazuri și formele cu *a* au învins pe cele cu *de*, în foarte multe locuri.

Dv, Domnule Găvănescul, ne spuneți cu mare credință că *stelei* iese genitivul organic (?). Cum, adecă credeți că s'a păstrat formele genitivului latinesc *stellae*?! Bine, dar cred că știți că genitivul și dativul se pierduseră, apoi că din formele *stella* și *stellam* a trebuit după legile foneticei române să ieasă *stele* și *stea* așa că *stele* ne înfățișază pe N și *stea* pe A, după cum *cozi* ne înfățișază pe *codae* (*caudae*) și *coade* pe *codas* (*caudas*). În adevăr iese o lege că *a* final ne nrmat de *m* s'a prefăcut în *e*. Exemple, toate neutrele plurale: *Ossa* — oase; *tempora* — timpure, timpuri; etc... forme ca *Coste*, *Negre*, *vespe*, *carte*, cari vin din *Constans*, (*Costa*), *Nigra* (*Negra*), *vespa*, *charta*... Prin urmare din *codas*, *coda*, *code*, *coade*; din *stella*, *stelle*, *steale*, *stele*.

În sfârșit mergeți cu cetirea mai departe de cât puținele file ce ați frunzărit înaintea de a serie articolul și vă veți convinge, că Dl. Lambrior nu lucrează cu teorii adhoc...

Mare haz faci, D-le Găvănescul, cu *a* de la *mănăstirea de Bistriță*, și cu *al*, *a*, *ai*, *ale*, cari ar aduce după metoda Dv o *urcare* și un *trei* elevilor, cari le-ar explica ca Dl. Lambrior! Păcat că nu-l aveți pe mână, l'ați învățat cum să se apuce de aruncat asemenea pietre în lacul cu broaște al filologiei noastre! Liniștiți-vă înse *a* de la *mănăstirea* tot articol rămâne și *al*, *a*, *ai*, *ale*, se desface în prepoziția *a* și partea schimbătoare adăugată mai târziu; căci veți fi știind, că la Macedonenii și la Moldovenii se întrebuițază numai *a* înaintea genetivelor (la Macedonenii și înaintea dativelor) fără de *l*, *i*, *le*. apoi mai de demult se zicea *mănăstirea a Bistriței*, *calul a vecinului*, etc....

Sfârșesc, Dl. meu, și-mi pare reu, că în loc să vă puneți pe cetit și unde vi se părea că nu înțelegeți să fi mai crezut că poate iese și vine Dv, *care nu știți nemică serioasă despre limba română*, și să nu vă fi închipuit că autorii vorbeste într'aiurea. Pentru a vă face idee de metoda serioasă și sigura a cercetărilor D-lui Lambrior n'ar fi reu să cetiți în „România“ sau în „Contemporanul“ teoria lui A, etc, și vă veți încredința. **I. Circoavă.**

O întrebare D-lui Gregoriu Ștefănescu

profesore la Facultatea de științi.

Multă vreme mi-am dat osteneți zădarnice pentru a putea pricepe cum ați ajuns a vă închipui vechimea relativă a păturilor aflate la Bahna, așa cum le văd așezate în „*Nota asupra Basinelui terțiar de la Bahna* (Județul „Mehedinți”) București 1876. Acuma folosindu-mă de revista „*Contemporanul*” m’am hotărît să vă cer explicare și cred că veți bine voi a mi-o dà. Cum se vede de pe secțiune *marga cu congerii* ieste mai nouă de cât *alternanța de năsip fin și grosolan micuceu și argil verziu*, etc, care se află sub amîndouă bucățile păturei cu congerii. Această alternanță ieste mai nouă de cât „*argila cu Ostraea crassissima*” și de cât toate păturile ce urmează dincolò de frîntură între „*alternanță*” și între dealul de micaschist al *Curchei* sau *Surel*. Acuma trebuie să admitem că păturile cu *Ostraea crassissima* și până la pîrăul Bahna sînt de o vrîstă cu cele de sub alternanță de dincolo de frîntură, orî măcar cu o parte dintr’însele. Ieu așî crede că sînt de o vrîstă cu *alternanța de greziu, năsip, cordoane de argilă și calcar concreționat nodoros și madreporic*, ce se află chiar sub *alternanța de năsip fin și grosolan* de dincolò de frîntură. Apoi dacă în adevăr ați găsit *congeriea subglobosa* Partsch. nu începe îndoială că *marga cu congerii* ieste partea cea mai nouă a *neogenului* sau după *Credner* chiar *pliocenul*.—Dacă păturile cuprinse dela Bahna până la cea cu *Ostraea crassissima* incluziv n’ar cuprinde *cerithium plicatum*, atunci le-așî crede *sarmatice*, ca și cele de la Răpedea de la noi; dar *cerithium plicatum* după *Hauer*, etc, se află în formațiunea *aquitaniană* de la miocenul inferior sau din oligocenul superior, așa că după *cerithium plicatum* am fi siliți a o pune în *aquitanian*. Pe urmă păturile de calcar grosolan, dacă cuprind *operculine* mai bine le-așî pune în *eocen*.

Intr'un cuvînt lucrul iese foarte încurcat, mi se pare că fosilele sau determinat așa de reu ca și vechimea relativă a păturilor, căci Dv, nu știu cum ați ajuns la idee că *marga cu congerii* ieste mijlocie între păturile de lângă Bahna și între cele de lângă dealul Curchia !!

Ar fi bine să se lămurească o dată chestia: ori secția îi bună și explicarea rea, ori explicarea bună și secția rea. Care din două?

Verax.

Studiul științific al limbei romîne.

(urmare)

b). Trecutul simplu al verbelor de cari vorbirăm se conjugă:

rom. vechiu și muntenește

tăiai

tăiași

giunghiai

giunghiași

muiai

muiași

îmărăștiai

îmrăștiași

etc.

neologisme *studiai*

etc.

moldovenește

tăiei

taieși

giunghiei

giunghieși

muiei

muieși

împrăștiei

împrăștieși

etc.

studiei

etc.

Vorbele care au ț sau z înaintea de *a* accentuat păstrează acest *a* în rom. vech. și în muntenește, și îl prefac în *ă* în dialectul moldovenesc:

încredințai (rom. vech. și munten.)

încuviințai

așezai

încredințai (moldo.)

încuviințai

așezai

Această schimbare ieste făcută prin înriurirea analogiei; cum am arătat pentru *lăudăi*, *e'tc.*

Dar dacă *a* acc. are înaintea și atunci avem: în .... *înfășei* (mold liter.) și *înfășăi* (pop).

c). Participiile trecute ale acestor verbe sufăr în moldovenește aceea-și schimbare, precum:

<i>tăiat</i> (mold. și rom vech.)		<i>tăiet</i> (moldov.)
<i>giunghiat</i>	"	<i>giunghieț</i>
<i>muiat</i>	"	<i>muiet</i>
<i>împrăștiat</i>	"	<i>împrăștiet</i>
etc.		etc.

Această prefacere s'a făcut sub înriurirea pluralelor: *tăieți*, *giunghieți*, *muieti*, *împrăștieți*, *etc.*, și a altor forme ale verbelor.

Participiile în cari *a* accentuat are înaintea un *ț* sau *z* au aceea-și formă în amîndouă dialectele: *încredințat*, *așezat*, *înfînțat*, *etc...*

Dar dacă are înaintea un *ș*, rămîne neschimbat în muntenește și în rom. vechi, iar în moldovenește se prefacă în *e* și apoi în *ă*:

<i>înfășat</i> (munt.)	<i>înfășet</i> (mold. lit.)	<i>înfășăt</i> (mold. pop.)
<i>îngroșat</i>	<i>îngroșeț</i>	<i>îngroșăt</i>
<i>îngrășat</i>	<i>îngrășet</i>	<i>îngrășăt</i>
etc.	etc.	etc.

Faptul acesta dovedește că după *ș* se auzea un *i* și s'au produs formele plurale *înfășieți*, din *înfășiați*, *îngroșieți* din *îngroșiați*, *etc.*, și sub înriurirea acestor forme s'a schimbat și *a* de la singuritățile; iar la formele cu *ț* și *z* nu se auzea *i* înaintea de *a* și de aceea au rămas neschimbate.

d). Sufiptul *ariu* din lat. *arium* se prefacă în *eriū* cînd are înaintea un *i* sau un *e*. Acest fenomen se înfățișază acuma în muntenește și în moldovenește, precum:

<i>oviarium</i>	<i>oie:ariū.</i>	<i>oieriu</i>	<i>oieri</i>
<i>boliarū</i>	<i>boieariū,</i>	<i>boieriu</i>	<i>boi:ri.</i>
etc.	etc.	etc.	etc.

Formațiunile cu sufiptul *ariu*, la cari acest sufipt

are înainte *ț* sau *z*, păstrează pe *a* neatins: *frunzariu* (din *frunză*), *vărzariu* (din *varză*), *cîrnățariu* (din *cîrnăț*), etc.

Dar acele în cari sufixtul *ariu* are înainte un *ș* prefac pe *a* accentuat în *e* apoi în *ă*. în dialectul moldovenesc:

<i>ostiarium</i> (dela <i>ostia</i>),	<i>ușariu</i> (m. și r. v.),	<i>ușeriu</i> (m. l.),	<i>ușări</i> (m. p.),
<i>păpușă</i>	, <i>păpușariu</i>	, <i>păpușeriu</i>	, <i>păpușări</i> ...
<i>coș</i>	, <i>coșariu</i>	, <i>coșeriu</i>	, <i>coșări</i>
<i>cenușă</i>	, <i>cenușariu</i>	, <i>cenușeriu</i>	, <i>cenușări</i>
	etc.		etc.

Neologismele păstrează pe *a*:

ziar — plural *ziare*; *fonciar* — plural *fonciare*; ...

e). Pluralul cuvintelor ca *muntean*, *sătean*, *vălean* și altele formate prin sufixtul *ean* ieste pretutindenea *munteni*, *săteni*, *văleni*, etc, pentru că *a* cuprins între două labiale s'a prefăcut în *e*.

f). Sufixtul *aș*, se prefăce în *eș* în moldovenește, totdeauna cînd are înainte *i* sau *e*, precum:

<i>oriaș</i> (magyar),	<i>uriaș</i> (munt. și rom. v.),	<i>urieș</i> (mold).
<i>medjaș</i> (n. slav),	<i>megiaș</i> (")	, <i>megieș</i> (")
<i>mănunchiaș</i> (")	, <i>mănunchiaș</i> (")	, <i>mănunchieș</i> (")
	etc.	etc.

Pricina ieste că după *ș* se auzea un *i*.

Numele propriu *Iași* s'a făcut *Ieși*, — *Eși* — *Eș*. În veacul al XVIII se pronunță în Moldova *Eși*, cum dovedesc documentele. De pe alte cuvinte în cari *a* ieră schimbat în *e*, vedem că schimbarea s'a întîmplat în în veacul al XVI-lea.

Învățații noștri au explicat cuvîntul *Iași* din *Iassii* care ar fi fost numele unui oraș zidit pe locul unde acuma se află *Iași*. Dar mai degrabă ieste de crezut că avem a face cu o falsificare, căci zice dl. Lambrior, că n'a putut află piatra cu inscripția C. LEG... SSIEN SIS pe care G. Seulescu o cetea *legio iassensis* și că va fi fost închipuită de acea generație de învățați cari au fabricat documentul lui Huru.

Sîntem încredințați că așa este că adevărat n'a existat nici o dată *Municipium Iassium*, nici *legio iassensis* și că Dacia nu cuprindea decît: *Banatul*, *Oltenia* și *Transilvania*; iar *Bucovina*, *Moldova*, *Besarabia* și *Muntenia* de dincoace de Olt nu făceau parte din provincia romană, Dacia.

Adevărata origină a cuvîntului o arată dl. Lambrior în modul următoriu: De mult va fi fost un oarecare care *las* stăpîn pe aceste locuri, urmașii lui se numiră *Iași* și apoi acest nume se întrebuițe și pentru satul sau orașul ce se rîdică. În documentele slave găsim totdeauna numele scris *las*; la 1407 se găsește pentru înția oară cuvîntul *Iași*.

g) Pluralul cuvîntelor în *iac*, *iag*, etc. ne arată un *a* prefăcut în *e*: *toiag*, *toiege*; *liliac*, *lilieci*; *moșniag*... *moșniegi* etc...

h) A doua pers. sing. de la imperfectul indicativului *vedei*, *vedeei*, *vedei*; *credeai*, *credesi*, *credei*; apoi prin analogie s'au produs forme cu *e* în loc de *a* chiar acolo unde nu s'ar fi schimbat din pricină fonetică și s'au făcut formele moldovenești: *vedem* (vedeam), *vedei* (vedei), *vede* (vedea), etc.. În munteneste s'au păstrat formele românești vechi: *vedeam*, *vedei*, *vedea*. etc.

h) Am mai spus că *e* accentuat s'a prefăcut în *ea*, cînd în silaba următoare se află *ă* sau *e*, precum:

legem *leage*

nîtidum (netedo) *neatedu*

porcellas *purceale*, etc...

Acest *a* s'a prefăcut în *e* cînd se cuprindea între două vocale limbale; precum: *leage*, *leage*, *lege*, etc...

Grupa *iea*, *ie*, precum: *părdit*, *pierde*, *piearde*, *piarde*, *pierde*.

Această schimbare s'a întîmplat și în munteneste și în moldovenește. afară de cînd se află un *ș* înainte de *iea*, precum: *șieade* care munteneste a ramas *șade*, iar în moldovenește s'a prefăcut în *șiede*, *șede*, *șăde*.

De pe cele spuse se vede că în dialectul moldove-

nesc schimbarea lui *a* în *e* în condițiunile arătate la începutul părții a-IV s'a întâmplat fără nici o excepție așa cum se fac schimbările fonetice... La munteni înse schimbarea s'a făcut numai în unele cuvinte și de aceea ieste de crezut că a fost o influință moldovenească, un împrumut de forme. Această schimbare după cercetările d-lui Lambrior s'a întâmplat în Moldova prin veacul al XVI-lea, căci din acel veac se găsesc forme ca *verde*, *fiere* pentru *vearde*, *fiere* puse din greșală în loc de formele literare. În limba scrisă înse nu intrară multă vreme din pricină că limba în care s'au scris cele întâiu cărți bisericești ajunsesse limbă literară.

Din acea limbă s'a format și limba noastră literară se înțelege schimbată mai mult sau mai puțin de dialectele învinse.

V

Un *a* accentuat se prefăce în *ă* la înmulțitul substantivelor femeștii sfârșite în *i*, precum:

dată, dăți; bucată, bucăți; lucrare, lucrări; nare, nări; mare, mări; carte, cărți; etc..

Substantivele femeștii cu înmulțitul în *e* păstrează pe *a* neatins, precum:

barbă, barbe; casă, case; faptă, fapte; palmă, palme; sapă, sape; etc.

Nu se poate admite o pricină fonetică acestei schimbări, căci *a* tocmai în aceleași împrejurări remîne neatins la substantivele bărbătești și la adiective, afară de *călare, călări* care-i un infinitiv luat ca substantiv și apoi ca adiectiv. Iată și exemple:

lapte, lapți; fag, fagi; cald, calzi, etc.

Prin urmare avem a face cu o analogie falsă, pe care ne făgăduște Dl. autoriu a ne o explică cînd va vorbi de *e* accentuat. Acuma arată numai că nu e veche, de vreme ce se află forme cu *a* neschimbat și în veacul al XVII-lea. În adevăr în cărțile citate se află *părți* și *parți, carți* și *cărți*. Până acuma analogia nu s'a întins asupra tuturor cuvintelor, căci avem *vacă*,

vaci și nu *văci*, etc.. Această schimbare s'a aplicat și supra elementelor streine: *lăcată. lăcăți; ladă, lăzi, etc marcă. mărci.*

Afară de aceste cinci cazuri și de cîte va fenomene de analogie *a* accentuat latinesc remîne neschimbat. Schimbările: *á+n=în á+m=ăm, áu de la sfîrșitul cuvintelor=ò=ă* sînt vechi și s'au întîmplat numai la cuvintele ce ierau în limbă pe vremea lor. Cu cît fenomenul iese mai vechiu cu atîta la mai puține elemente streine s'a aplicat, pentru schimbarea *a+n=în* de abea găsim cîte-va cuvinte streine. Iar *a* în *e* și *a* în *ă* din substantivele feminine.. se aplică la toate elementele streine, căci și sînt nouă. Cu drept cuvînt se ridică Dl. autoriu în potriva învinovățirei ce duce dl. Chiac limbei romîne *că nu și-a dat silință cît de mică pentru a asimilă cuvintele streine cu fondul latinesc al limbei.* Studiele făcute de dl. Lambrior dovedesc că *fie care cuvînt s'a supus la schimbările ce s'au întîmplat în limbă după intrarea lui.* Această învinovățire arată că dl. Cihac nu cunoaște de feliu metoda științifică de a studia limbele. Această părere din urmă nu o dă dl. Lambrior pe față, ieu înse nu mă sfiesc a o spune *).

(Va urma)

I. Nădejde.

Iară-și D. Dr. Romniceanu

*Vestitul autoriu decorat cu Bene-merenti
clasa I-a pentru plagiare.*

Mult m'am gîndit de pe ce se ieau acei ce împart ploae de *bene-merenti*, căci mi se pare că rar plagiatoriū a scăpat neînsemnat! Un prieten mi-a spus că dacă vroști să te decoreze n'ai de cît să te ații și să ajuți vre unu ministru la pus paltonul și... te mierī singur cînd

*) Cu acest articol am sfîrșit cu arătarea scrierilor D-lui Lambrior din „Romănia“ pîn la volumul din Iulie 1881 (Nr. 39). Nr. „Contemporanului“ în care s'a scris despre această chestie sînt: 13, 14, 15, 17, 19, 24.

te trezești mare literat, om de știință, filosof, etc, Noi înse am respins cu despreț asemenea închipuiri reu voitoare și socotim, până la altă dovadă, că *bene-merenti* se trage la sorți și le capătă acei pe cari cade păcatul. Dl. Dr. Gr. Romniceanu, ale căruî izbînzî pe cîmpul foarte lucrat al plagierii se cunosc, iese vrednic a căpătâ un loc mai deosebit. D-sa nu numai că și-a bătut joc cu mare **șic**, de acei ce strică limba, arătîndu-le modele de „limbă maternă“; nu numai că a plagiat mai mulți autori streini și a pus roadele haïduciei D-sale sub pavăza legilor; dar a îndrăznit a copia chiar teza D-luî Dr. Bercariu de la Huși și prin această negustorie nevinovată a căpătat locul de *hirurg primar*!. Dl. Dr. Bercariu a spus că a lucrat teza D-sale, după P. Bert și Reverdin, Dl. Romniceanu n'a crezut de cuviință. Ba, în prefață ne spune:

„Dacă tratam ca subiect al concursului nostru, greffa dermo-epidermică, acesta n'o facem a avea pretențiunea la nouele „invențiuni (!) (construcțiã maternă).

„Scopul nostru a fost a verifica (!) singurî celle zisse de „alți într'o cestiune atît de importantă la noi, unde spitalele sînt pline de ulcere.

„Rugăm pe toți confratii noștri, să bine-voiească a arătâ o misiunile și erorile, căci repetăm, scopul nostru nu este altul de „cât o încercare“(!?)

Ce „savante“ hirurg, te linguseai cu închipuirea că lumea te va crede „*inventatoriu*“? Ce vroii „*meritul*“ tot deauna iese modest, Dl. Dr. Römniceanu se mulțemește cu altă cevâ. Nenorocirea a vroit ca Dl. Dr. să nu fie dat pe față cu întăia plagiare și a socotit că tot așa va fi pe vecie: Dar vorba ceea „*Urciorul nu merge de multe ori la apă*“.

Măcar că plagiatoriu ieste așa de sus, dar publicul. sîntem convinși, ne-ar crede și fără a vedea texturile în două coloane, totuși spre mai bună regulă, ieată cite cevâ

Credem că am sfîrșit cu Dl. Doctor, atîția și atîția oameni cum se cade așteaptă rînd și D-Sa nici gîn-

dește, ne silește să întrebuițăm trei numere pentru a-
zmulge penele de păun cu cari se împopoțase. . . .

Câte-va cuvinte asupra greffeii
dermo-epidermice.

Memoriu prezentat și susținut
la concursul de chirurg primar,
de Dr. Gr. Romniceanu.

București 1874. Prețul 2 lei noi.

Pag. 5.

Definițiune. Numim greafă când
o parte ôre-care dintr'un animal
e detașată și transplantată pe
un altul unde continuă a viețui
sau când reunim și lipim două
animale prin legături organice
care ar stabili o solidaritate vi-
tală între ele.

Pag. 6.

Historicul. Afară de Indieni
cari par a fi cei d'ântăiu să fi
aplicat greffa printr'un procedeu
de anaplastie, întrebuițat la re-
formarea nasului nu găsim nimic
că ea era cunoscută în antichitate.
Pentru a găsi origina ei
cată să mergem până la acea
epocă (secol XV) în care tăerea
nasului sub diferite pretexte după
cum se făcea în Italia și Sicilia
sili pe medici a da naștere greffeii,
căci numai în această epocă
găsim pe nasifici între cari fi-
guréză Branca, apoi Bojano,

Contribution à l'étude sur la
greffe dermo-épidermique et son
application à la cicatrisation des
plaies, par Georges Bercaru,
Docteur en médecine de la fa-
culté de Paris. Paris 1872

Pag. 8.

Définition. Il y a greffe *en pre-
mier lieu*, quand une partie est
détachée d'un animal et trans-
plantée sur un autre, où elle
continue a vivre ; ou bien quand
les deux animaux sont accolés
l'un à l'autre et réunis par des
liens organiques qui établis-
sent entre eux une solidarité
vitale. (D. G. Bercaru spune în
Nota 3 că a luat'o după P.
Bert: Thèse sur la greffe ani-
male 1863).

Pag. 9.

Historique.—Les Indiens pa-
raissent l'avoir appliquée les pre-
miers par un procédé d'auto-
plastie, à la réformation des
nez. Mais il faut arriver au XVe
siècle pour avoir des documents
authentiques. En Sicile et en Italie
surtout, où l'on coupait à cette
époque beaucoup de nez sous
différents prétextes, les Branca
furent les premiers nasifices puis
vinrent Bojano, Pavone, Man-
gitor, etc. enfin Gaspard Taglia-
cozzo auquel les Bolonais élevè-
rent une statue dans leur amphi-

Pavone, Mangitor și Gaspard Tagliacozzo, căreia în recompensa multelor operațiuni de felul acesta, i se ridică o statuie în care era reprezentat ținând un nas în mână.

Pag. 7.

. . . se citează faimoasa experiență ce Hunter făcu, înplantând un dinte human în creșta unui cocoș, cu care remase în comunicație, fapt confirmat de A. Cooper.

Astăzi chiar D. P. Bert raportează în teza D-sale niște experiențe pline de interes și cari au fost făcute pe diferite animale. D-sa pune laba unui pui de șorece sub pielea altuia, laba care nu întârzie a se lipi de pielea celui-alt, unde continuă a crește. etc. etc.

Pag. 10.

Mulți chirurgi au încercat a greffă pe surfece sângerânde, D-l Reverdin însă, nu crede în succes, și această necredință o bazează pe aceea că, nu e posibil ca insulele cicatriciale se începă a se forma, înaintea ca cessătură embryonară să se fi format.

Intru cât ne privesce și mai cu seamă că mare parte din grefele noastre au fost făcute pe surfece sângerânde putem afirma (!) că ea reușește tot atât de bine ca și simpla lipire a lambourilor pe ulcere, lucru ce

téâtre et le représenterent tenant un nez à la main.

Pag. 11.

On cite encore la fameuse expérience de Hunter dans la quelle une dent humaine implantée dans la crête d'un coq resta en communication avec cette crête (Le fait est confirmé par A. Cooper).

M. P. Bert. rapporte de curieuses expériences faites sur les animaux et qui ne sont pas sans intérêt. Il commence par mettre une patte d'un jeune rat sous la peau d'un autre; puis cette patte se greffe et s'agrandit. etc. etc.

Pag. 22.

On a tenté de greffer des lambeaux sur une surface saignante. M. Reverdin croit que le succès n'est pas probable, selon lui il n'est pas possible que les îlots commencent à se former avant que le tissu embryonnaire soit développé.—Alors la greffe est inutile avant cette période.—

Pour moi, *je pense*, que le tissu embryonnaire n'est pas indispensable pour la réussite de la greffe.

On s'est encore demandé si la greffe pouvait prendre sur

ne face a crede (!?) că cessătura embrionară nu e indispensabilă în reușita greffei

Unii, voind a se asigura dacă greffa ar putea isbuti pe ulcerile specifice, au cercat'o (Reverdin) însă, în momentul când mugurii cărnoși erau în același nivel și ulcerul ajuns la suprafața pelei. — Se înțelege de sine (?) că chiar în cazul de reușită greffa nu împiedică recidiva ulcerului fie el canceros sau syphilitic.

etc. etc. etc.

Pag. 11.

În antichitate lambourile destinate a fi grefate, se luau după gamba sau cósă pătimașului sau a altui individ și înainte de ale rădăci se însemna cu un condeiu, lamboul destinat a fi luat, apoi cu scop de a activa vitalitatea acelei regiuni în momentul detaserăi lui, atrăgând sângele în rețeaua capilară, o lovea cu un corp tare până se roșea.

Acest procedeu destul de barbar etc. etc. etc.

Pag. 12.

Una din condițiile esențiale și de la care depindea în mare parte succesul, era ca regiunea greffată să fie în absolută imobilitate în prima perioadă (adhezivă a lamboului]

etc. etc. etc.

des ulcères spécifiques. M. Reverdin qui a fait des expériences se prononce pour l'affirmative, mais il prend les plaies au moment où elles ne sont plus ulcéreuses et lorsqu'elles se recouvrent de bourgeons charnus.—

Il va sans dire que la greffe alors même qu'elle arrive à bonne fin, n'enlève pas au cancer, à la syphilis, la propriété de récidiver.

Pag. 23.

Les anciens qui faisaient l'opération de la greffe, retirait leurs lambeaux de la jambe ou de la cuisse de leurs malades ou de celles d'un ami du malade. Pour cela ils dessinaient sur le membre en question la quantité de lambeaux qu'ils voulaient transporter et puis frappaient la partie du membre sur laquelle ils avaient dessiné le lambeau à enlever. Ils avaient pour but d'attirer le sang dans le réseau capillaire et d'activer la vitalité de cette région au moment où on allait en détacher la greffe. Ce procédé barbare. etc. etc.

Pag. 24.

Mais la principale des conditions pour le succès est sans contredit l'immobilité absolue de la région greffée, pendant toute la période du travail adhésif. etc. etc. etc.

La pag. 13 Dl. Dr. Râmnicăeanu ne arată cum a procedat D-sa la facerea lambourilor, procedeu înse care se citește la pag. 12 a thesei D-lui Dr. Bercaru ca fiind al lui Reverdin, textul îl găsim cu mică transpuneri de cuvinte aidoma, de exemplu:

Alte ori luarea lambourilor o facem dnpă procedeu D-lui Olier (din Lyon) și care este cel următor: pelea fiind întinsă cu pusul[?] și indicatorul mâinei stîngi vîrim paralel cu suprafața ei un cuțit (D. Ollier se servia de cuțitul de cataracte al lui Beer) și îndată ce lama este introdusă în porțiunea superficială a dermului *'i imprimăm o repede* mișcare de ducere și venire prin care ridicăm destul de repede banda destinată a fi grefată și a căror lungime e de la 5 milimetre la 7 centimetri.(!!!)

Pag. 14

Intr'un caz ne-am servit de lambouri luate de la un câine și în altele de *veru* și lambouri de la un negru (!) și rezultatele au fost satisfăcătoare, afară de două din celle imprumutate de la câine.—

Articolul „Varietăți“ din memoriu D-lui Dr. Romnicăeanu este aprópe ad literam cu pag. 16, 17 și 18 din Dr. Bercaru, exemplu:

Pag. 16.

Tot printre modificațiunile procedeuului operatoriu se numără și aceea a D-lui Durham care ea lambourile dupe marginea ulcerului, lăsându-l încă aderent

Pag. 13.

M. Ollier de Lyon se sert du couteau à cataractes de Beer par le procédé suivant: La peau étant tendue avec les deux doigts, le couteau est appliqué parallèlement à sa surface, et une fois la lame introduite dans la portion superficielle du derme, il imprime à l'instrument un mouvement rapide de va-et-vient. De cette façon et avec un peu d'habitude D. Dr. Romnicăeanu are și încă multă) il enlève rapidement de longues bandelettes mesurant habituellement 10 à 15 millimètres.—

etc. etc.

Nu știm dacă aceste mărturisiri sunt fondate sau tot ca și cele-alte, ceea ce știm e că în thesa d-lui Bercaru la pag. 19 se vede că tot Dl. Reverdin s'a servit cu asemenea lambouri.

Pag. 18.

. . . Au lieu de transplanter sur la plaie des lambeaux complètement détachés, ce chirurgien (Durham) les prend sur les bords aux quels ils restent

printr'un punct de părțile de unde l'a luat, procedeu care credem (!) că merită mai bine titlul de o mică autoplastie și în care lamboul e punctul de plecare al cicatricei ér nici de cum grefa.

Pag, 21.

Nutrițiunea. Indată ce s'a stabilit comunicațiunea vasculară lamboul greffat începe a se nutri, crește și completează dezvoltarea sa urmând acelé-și legi ca și când n'ar fi fost transplantate. Ca probă putem cita experiențele D-lui Bert, etc. etc.

Aflăm că Dl. Dr. Romniceanu nu ostenește nici de cum a merge pe această cale, ast-feliu în curînd vom avea fericirea a vedea a 2 fasciculă din originala (ce rîdeți?) D-sale Pathologie chirurgicală.—Îi urăm succes pe această cale spinoasă, dar cinstită.

Audax.

Scrisoarea D-lui Gorescu.

Domnule Redactor!

Cetind în ziarul ce redactați, Nr. 23 din 1 a curentei luni, desmintirea ce se încearcă a face Dl. Dr. Zamfirescu la cele publicate în Nr. 22, am văzut că arată că nu a fost la boala soției mele, și vă pune în vedere ca probă constatarea făcută de D-sa, prin D-sa.

Pentru a se lămurî chestiunea o dată pentru tot-deauna, ieată în sumă cum s'au petrecut faptele, și pe cari vă rog a le da publicității.

La 18 Mart a. c. noaptea s'a bolnăvit soția mea de facere în-

adhérents par un point. . . (M. Reverdin (nu M. Romniceanu) a objecté que ce procédé n'est plus de la greffe, mais une sorte d'autoplastie en petit avec cette différence que les petits lambeaux deviennent de centres de cicatrisation.

Peg. 33

Nutrition. La communication vasculaire étant acquise, la partie greffée se nourit et s'il y a lieu complète son evolution, *probablement* suivant les mêmes lois que si elle était restée en place. . . Les expériences de M. Bert le prouvent. etc.

soțită de emoragie, a doua zi m'am dus pe la comisie înștiințînd'o să trimeată Medicul Desp. Cînd m'am întors de la cancelarie pe la oarele 12^{1/2}, mi s'a spus că a fost doctorul de mai bine de o oară, dar că, pe lingă că n'a voit a da nici-o rețetă spre a scădea violența cel puțin, dacă a nu opri emoragia, s'a purtat într'un chip foarte nepolitic: căci întrînd, a întreat răstit: „Unde e femeea care zace?.” apoi cătră soțiea mea: „Pe semne iești bolnavă de facere!”, apoi cătră moașa, care sta lingă bolnavă: „Dă-te în lături să văd femeea asta;” apoi: „Unde e moașa,”—și iea ieră lingă D-sa; în fine a făcut înterogatoriul moașei despre studiele și locul unde și le-a făcut; iear la stăruințele moașei de a se da ceva să înceteze emoragia, D-sa a zis că nu dă nemic; că va naște peste 8—9 zile (soțiea mea a născut a doua zi); a rînduit numai comprese cu apă rece, la care moașa arătînd că iele poate ar putea cauza ceva reu copilului, a respuns mîniat: „Ce vrei să moară mama?” prin urmare D-sa a găsit că din doi trebuia să moară unul, și lăsă dar cazul la apreciere.

La relatarea acestora am voit a alerga să denunț faptul locului competent, înse a trebuit să alerg mai curînd la Doctori, căci trebuia innainte să-mi scap soțiea și copilul, cu toate că Dl. Dr. Zamfirescu zisese că numai pe unul pot scăp. [și a fost drept în profetiea D-sale, se vede că știea consequențele compreselor cu apă rece], în desperarea mea comunicam tuturor întîmplarea mea și ast-fel și unuia dintre D-nii colaboratori ai acesteî reviste, după care ați bine voit a publică, cu nume greșit înse, căci așa spusese și în amestec cu alte fapte relative la medicul titular al Desp., pe cari fiind că numai le auzisem, le-am retras față chiar cu Dsa.

În luna trecută vine la mine un Domn, însoțit de un epistat, și după ce întreabă dacă-l cunoșc și-i respund, că *nu* (singurul fapt care ieste adevărat din constatarea D-sale), se adresează soției mele întrebînd-o dacă-l cunoaște, și dînsa îi respunde: „Da, Dv. sînteți Dl. Dr. Bucșenescu.” atuncî D-sa zice „Nu, ieu sînt Dr. Zamfirescu.” Apoi întreabă dacă își aduce aminte cum s'a purtat D-sa la boala ieî, la care soțiea mea i-a respuns că s'a purtat cum am arătat ieu mai sus. D-sa după ce a mai încurcat cîteva cuvinte a plecat.

Nu e vorba aice de polemică, aice e vorba de o afacere serioasă; Dl. Zamfirescu i s'a părut că tot așa de ușor îi va fi a se disvinovăți cum de ușor a scăpat pentru că nu și a făcut datoria.

Apoi nu-i tot așa; cele zise de mine le susțin și acuma și sînt gata a le proba ori-cînd.

D-le Redactor, mă mier cum Dv. ați publicat niște rectificări, în cari nu există nici-o probă,—afară de constatarea făcută de D-sa(?!).

Dar nu face nemic, lumea se va convinge mai bine de caracterul D-lui Dr. Zamfirescu, care, după ce a lucrat cu atîta despreț și ușurință în o afacere atît de gravă, unde iera în joc vieța a 2 oameni,—a avut curajul să tăgăduască că a fost D-sa.

Dar acum o întrebare:—Dacă să constată că a fost D-sa,—cum rămîne cu purtarea ce a avut o?

Căci D-sa nu a căutat a dovedi că nu s'a purtat după cum am denunțat ieu opiniunei publice, ci numai că nu ieste D-sa care a fost la boala soției mele în ziua de 19 Mart a. c. probă constatare D-sale.

Așa dar ce rămîne a se ști?—Numai un singur lucru : care Medic a fost la mine să cerceteze boala soției mele la 19 Mart a. c., faptele rămînînd intacte. Registrul de la comisie arată cine a fost la mine în acea zi între oarele 11—12, prin urmare rămîne pe deplin stabilit modul arătat cum s'a purtat cătră soția mea, plus ca „garnitură“ neadevărurile cele mai mari spuse în desmintirea ce a dat. Nu iera nevoie deci de desmintire, spre a se incurca mai reu lucrul.

Aceste relătate le mențin, și ori ce rectificări sau desmintiri s'ar face încă.

Primiți cu această ocaziune asigurarea sentimentelor mele de amicitie.

ICU Cluj / Central University Library Cluj

A Gorescu.

Amintiri din pension.

Ispăvisem cele patru clase primari. Unele din tovarișele mele intrase în scoala centrală, altele mai bogate în pensioane; iar ieu ieram plină de jale, căci părinții nu credeau de trebuință să mă dee mai departe la învățătură imi ziceu ca respuns la toate stăruințele mele „*Ți-i destul, doar n'ai să fii flosoafă.*“

Simțam în mine dorința de a ști, căci vedeam că din scoala primară numai cu scrisul și cu cetitul mă alesesem; dar ce puteam să fac față cu voința părinților? Ieram numai de unsprezece ani și nu găseau nepotrivit a se îngriji de „*viitoriul mieu*“ și ori de cîte ori mă apu-

cam de muncit la ceva, mama mă dojenea și mă oprea sub cuvînt că-mi stric minele și-mi pîrlesc obrazul și cîte altele.

Mă numeau „*selbatecă*“ din pricină că fugeam de prin casă cînd veneau musaferi. Imi aduc aminte cum venise lu noi într'o duminică o preuteasă cu fecioru-seu „în vizită“. După obicei pierisem din casă, mama vroia să mă aducă cu de a sila, m'am luptat cu îndărătnicie și nu m'am dus; dar fiind ocărită, de supărare n'am mîncat nemică toată zioa. Selbătăciea mea nu ieră o apucătură fără temeiu, căci știți ce deprindere frumoasă au părinții de a năcăji pe copii: ba că au să fie în curînd bătrînii euseri, ba că tinerii își fac cu ochiul, ba că se potrivesc, ba amenințări glumețe părinților băetului să și-l păzască și cîte altele;—apoi slugile, cari cum văd venind in vizită, aduși de părinți, niște băeți, își zic „aleargă și-au venit peșitorii“, etc....

Trecuse un an și jumătate de la ieșirea mea din scoala primară, pierdusem toată nădejdea de a învăța. Mai mult imi părea reu că nu ieră să știu și ieu franțuzește vr'o dată, căci mărturisesc imi părea cea mai mare fericire a ști franțuzește; nu știu pentru ce, dar atita țin minte că limba aceasta mi se părea foarte frumoasă. Poate că ieră și ideea că in cărți franțuzești se pot află multe lucruri frumoase, văzusem pe coperta multor romane, „tradus din frațuzește“ și iară-și trebuie să nu ascund că-mi plăcea să cetesc romanuri. Imi aduc aminte cum pusesem o dată mîna pe „Genoveva de Brabant“ și mama prinzîndu-mă că o ceteam, se năcăjise să mi-o iese. Ciudați oameni, parcă simțesc prin instinct că fetele cu idei mai înalte despre iubire, nu vor face voia părinților, cînd va veni vremea măritatului! Necontentit mă învățau să nu mă pîrlesc, etc. și credeau că nu trebuie să am ideea despre iubire, negreșit pentru că cei mai mulți cred, că măritările din dragoste nu iese la capăt bun, parcă celelalte cine știe ce flori infloresc !

Dar tocmai cînd pierdusem toată nădejdea, cum am spus, printr'o întîmplare ciudată mă dădură la pension. Moșul meu, tata și niște prieteni vorbeau de multe de toate într'o sară, nu știu cum veni vorba și tata-meu zise: „Bine mai ieste să știe omul măcar două trei limbi!“ Atunci m'am repezit din odaea de alături și i-am zis: „Așà, știți că-i bine să știe omul limbă, atunci de ce nu mă dai și pe mine se învăt?“ Moșul meu, care, mulțămîtă vinului, avea ceasuri de dărnicie mi-a zis: „Cum, tu vrei să î-veți? Iaca plătesc ieu pe trei luni pentru tine“. Și așà am intrat în pension.

Casa în care ieră pensionul ieră foarte mare și foarte risipită pe din afară, așà că ierai amenințată că-ți va cădea nici nu știți cînd vre-o cărămidă sau vre-o bucată de tencuială în cap. Din jur împrejur iera un zidiu de nu se vedea de cît ceriul. În lăuntru ierau mai multe odăi, dintre cari mai însemnat iera salonul unde dormeau internele. Zugrăveala lui arată că nu ieră merit tocmai pentru o scoală de fete. Judecați singuri: pe bagdadie iera zeița frumuseței aproape goală, cu amor și cu doi porumbi; mai încolo ieră Joia aruncînd fulgere și din jur împrejur turme de zei și de zeițe, ori de preoți și de preutese jertfind. Deși vechi dar toate acestea figuri ierau încă bine păstrate.—Pe jos ierau parchete; unele lipseau și ierau inlocuite cu lut, Mare pagubă nu iera, căci cele ce remăsese scirțeau de ajuns și de întrecut.

Ca profesori, afară de Directoară care supravegea totul, ieră o „guvernantă“ de la care nu auzeai mai toată ziua de cît: „parlez français“ și să fi greșit vre una să spue ceva românește, îndată i se spînzurà la gît o limbă roșă de postav, care însemnă că purtătoarea iei a făcut o măgărie, vorbind românește! Guvernanta noastră ieră și foarte evlavioasă, postea în fie care sîmbătă și în toate zilele se închină cîte un ceas. Dar credința în Dumnezeu n'o împiedecă de a-și căută viitoriul în cărți și pe la vrăjitoare! Ieră un profesor de

nemțește foarte politicoș, știeai nu știeai lecția îți zicea : „Nu face nemică damicelă, veți învăța altă dată.“ Acest profesor avea o metodă foarte neînțeleasă de a ne învăța gramatica nemțască sau „Şprahleru“ cum îi zicem noi. Ne dădea să învățăm pe de a rostul, fără să-și bată capul dacă măcar înțelegem ce iera scris. Reu ieste a învăța pe de a rostul, papagalicește, gramatica românească, cum ni se întâmplase în școala primară, dar a învăța gramatica nemțască?! Mi se cam urîse de limbă, de cînd cu limba cea de magariu și cu șprahlerul D-lui celui politicoș.—Profesor de românește ieră un biet diacon, care, de bună samă, avea multe și grele păcate pe suflet, de vreme ce ajunsese profesor la un pension de fete: în adevăr nici Sfinția sa nu iera de profesor. nici fetele de școală. Cînd întrai în clasă, nu-l mai vedeai, așa ieră de încunjurat din toată părțile. Unele din eleve îl piep-tăneau, altele îi împleteau coada, altele strigau „sus părinte că se udă cărțile“, altele cereau să li se pue 6 sau 10, „că au știut bine“. Ori ce lecție ar fi fost, auzeau „Părinte, ascultă-mă Ștefan cel mare, că-l știu“ Ieră, nu ieră lecție, n'avea ce se face bietul popă, ascultă și iel numai să se mîntuie și punea nota dictată de cele mai colțoase. Note mici căpătau numai cele mai nouă, mai rușinoase, cari nu deprinsese obiceiul locului. La tabelă ieră nostim de tot și mă tem că lea fa ce luă Sfinția sa trebuia să o cheltueasca pe anteree, căci fetele pentru a se face ascultate trăgeau cît ce puteau de antereu... Una anume Tina avea mare putere asupra părintelui, căci luase de la dînsul lecții a casă. Părintele venea cam des după paralele, ce nu i se dăduse, și în dată ce Tina îi zicea: „parinte ascultă-mă“ sau „părinte pune-mi noată bună, că de nu am să slobod cîniî cînd veți mai veni la noi după parale“, Sfinția Sa se făcea ca pînea cea buna.—Cred că se va ținea în sama în lumea cealaltă răbdarea acestui profesor, că în adevăr se purta ca un înger mult milostiv. Ieu fiind că făcusem școala primară n'aveam de împărțit nemică cu părintele.

Am uitat să spun că mai ieră și un moșneag rîndaș. Acesta îndată ce vedea că fetele se primblau prin ogradă, închidea poarta și portița și aștepta cu măturoiul în mîină pe îndrăsnețul care și-ar fi pus vieața în primjdie privind în ogradă.

Mai ierau doi dulăi la lanț. Aceștia ierau slobozi numai noaptea; demineața veneau singuri la lanț. O dată însă n'apucase încă moșneagul a-i lega și amîndoi dulăii se repeziră la un băet îmbrăcat cu șubă, care-î hărăția în toate zilele prin poartă, și-l trîntiră la pămînt. Nu știu ce s'ar fi ales, dacă n'ar fi sărit niște trecători și n'ar fi alungat zăvozi!

Mai iera o bucătăriță harnică cît trei, dar drăcoasă cît zece draci, nu ieră cu puțință să afli de la dinșa ce mîncare va fi la masă, orî cît te-ai fi muncit. Avea și alt obicei. nu primea pe nimene în bucătărie, ci te dădea frumușel afară.

Să ne întoarcem iar la profesori! Directoarea văzuse de la o vreme, că orî trebuie să schimbe fetele, orî profesori; și fiind că venea mai ușor de schimbat profesorii, îi schimbă,

În locul părintelui a adus un profesor mănușat, cilindrat, etc, în cît însuflă respect fetelor și nerîndueala de mai înainte se trecu cu desăvîrșire. Directoara văzînd, cam tîrziu, că prost examen ierau să dee elevele părintelui diacon, ne puse pe noi cele ce făcusem școala primară, să mai „repetuim“ cu profesorul cel nou! Acest profesor avea un obicei ciudat tot deauna ținea mîina la ochi și se făcea că nu vede nemică.

La examen inspectorul văzînd știința noastră izbi așa de tare condeiul în călămări, în cît cerneala sărînd stropi hainele de serbătoare ale „domnișoarelor“ și strigă că „nici nu știe ce noate să mai pue.“

După vacanție s'au întîmplat mari schimbări, se făcu curs superior și ne veni un profesor de la liceu, Acest domn la lecția de științele naturale ne dădu un caet, care începea cu cuvintele următoare: „Fiind că

„D-zeu a început crearea cu ființele cele mai inferioare și apoi treptat a ajuns până la om, de aceea vom „începe și noi așa“ Am început în adevăr ca și D-zeu (după cum ne asigură Dl. profesor), dar n'am avut parte să ne suim treptat până la om, am ramas în drum horhăind printre dihăniile cele mai de jos. Mult mai bine ar fi fost, dacă în loc să începem ca D-zeu, am fi început ca *oamenii*. Trebuie să mărturisesc, ca mai mult de o mie de ori m'am folosit din lecțiile Directoarei, care avea o mulțime de tablouri de animale frumos zugrăvite și ne cetea de pe cărți nemțești despre obiceiurile și despre mărimea feliuritelor animale precum și despre țerile pe unde trăesc. Păcat numai că Directoara nu știea bine românește și noi și mai reu încă nemțește! Domnul profesor înse ne dădea bucăți de învățat pe de rost, încredințându-ne că n'aveam nevoie de explicații... Poate!

Peste o lună de zile am avut ieară-și schimbare de profesor, în locul profesorului de românește a venit un seminarist. Se vede că-și închipuise că a intrat la niște selbateci și că-și pusese în minte să ne creștineze, de vreme ce fără să ție samă, că nu se începea clasa cu dînsul ne puse să facem rugăciune. Lasă că ne păru ciudată ideea D-sale, dar mai avea și o mutră așa de ciudată în cît ne îmfîlă risul. Ieu rîdeam mai tare de cît celelalte și de aceea mă puse pe mine să zic rugăciunea. Noroc, că o prietenă a mea o făcu pentru mine. Seminaristul a început nu știu de ce, cu higiena, poate o știea mai bine, dar nu ținî mai mult de o săptămînă, și văzînd că nu o poate scoate la capăt, se du-se și am ramas iear fără de profesor. Directoara înse nu știea ce să mai facă, pe cine să mai aducă în locul lui „Gură de balaur“, căci așa porecliseră fetele pe Dl. Seminarist și nu fără temei.

Nu trecu mult și ne veni profesor un student din clasa a VI de la liceu. Acesta alt-feliu ieră mai bun

de cît ceialaltî, dar nu înțeleg, cine l'a sfătuit să ne ție un discurs. N'am înțeles nemică din cîte a mai înșirat, va fi fost prea înalt, dar îmi aduc aminte că a sfîrșit prin: „Ieu îmi voiu da toate silințele și cred că și domnișoarele nu mai puțin.“ Cu acest profesor am început Fizica, Zoologia, Istoria universală. La Istorie ne explică și ne dădea lecții foarte regulat, învățam cu de a măruntul toate poveștile ce scrisese Herodot despre Mezi, Perși și Egipteni. Învățam cu gust și ieram mîndre, căci ne spunea, „că tot această istorie se învătă și la liceu în clasa a V.“ Ori cum ar fi, cel puțin poveștile le țin minte și acuma. La Matematică ne dădû Aritmetica de Melic, dar ne cerea să învățam numai regulile și să știm a lucră; poarte ar fi vrut să ne învețe și mai bine, dar nu se pricepea nici iel; și apoi chiar în alte școli superioare de fete auzeam că tot așa se învătă.

Pe timpul acela s'a întîmplat un bont cu Jidaniî. Se începu lucrul de la grădina publică și apoi ajunsesse că veneau țeraniî cale de cîte-va poște cu pariî în spate; numai .... se gătise totul cînd au sosit: Lipoveniî și Țiganiî făcuse de ieră orașul pare că pustiu. Profesorul nostru fusese în fruntea studenților și-l arestaseră. Unîi spuneau că Jidaniî i-au tăiat un picior, alții că o mînă, etc.

Examenul sosea și noi ne sileam să nu pățim ca'n anul trecut, numai nu știu cum se făcuse că cu lucrul de mînă remăsesem cam prost. Știeam că trebuia să se facă „expoziția de lucru de mînă“, dar nu pricepeam ce vor expune, dacă nu ieră nemică gata. Cu o lună înainte de examen se începură o mulțime de împletituri de lînă, de ață, flori de hîrtie, covoare cusute pe postav și alte lucruri folositoare: ieră la noi un atelier în toată puterea cuvîntului. Mă gîndeam ieu, cum se vor găti toate mîndrețele pîn la examen, dar se și lucră groznic! Directoara și guvernantele se sculau cu noaptea 'n cap și lucrau, căci fetele aveau de învățat și trebuia să Îe

ajute. Așă de mult le ajutară în cât lucrurile fură gata și expoziția strălucită,

Veni și zioa examenului, salonul de dormit ieră prefăcut în salon de primire: pe jos se așternuseră covoare, cari ascundeau lipsa parchetelor, dar nu puteau înăduși scirțitul; scaune, jilturi, flori, în toate părțile; o masă acoperită cu postav verde cu cataloage de examen și cu programa, în fața mesei tabela. Apoi fetele îmbrăcate în haine albe, cu cordele, unele chiar „frizate”. Directoara, guvernantele și profesorii ierau în strae de serbătoare. Profesorul de românește poftise pe colegii lui de la liceu să vie să vadă cum îi vor respunde elevele și în adevăr și venise foarte mulți. Dl. Profesor își dăduse osteneală tot anul și pentru mai mare siguranță ne spuse că ar fi mai bine să citim fie care cite o bucată anumită, mie imi dăduse să învăț *Semiramida*, la Istorie. Cu ce plăcere recitam: „Natura mi-a dat corp de femeie, dar faptele mele m’au egalat cu cei mai viteji dintre bărbați, etc.” Pentru noi încă tot există Semiramida!

Se începù exemenul. Fetele respundeau de minune, așă că delegații, mai ales unul, nu mai sfirșeau cu: „mersi, duduță; foarte bine, tare bine, de ajuns.” Iar profesorul nostru, tot stăruea să ne mai întrebe și așă finú examenul până la 7 sara. Toate căpătarăm cite 10 chiar și ieu, deși mă întrebasese altă-ceva, nu Semiramida.

Mai ieră examen de danț. Căci cu cite-va lună innainte venise în oraș un profesor și Directoara se grăbise a ne fericî și cu această podoabă femească. Ba ne spunea că dacă nu vom învăța danțul nici nu vom putea merge „elegant”, nici nu vom avea mutre „nobile”. Apoi părinții cari „n’aveau parale” pentru a plăti alte studii, găseau în tot-deauna pentru „danț”, știeau se vede că ast felii vor pune fetele în stare a se mărită mai ușor; și aveau dreptate, cine nu știe ce iubiri trainici, ce căsătorii fericite, ce lucruri frumoase se întîmplă de la baluri. Dar fetele! La danț știu că le

trăgea inima, altă cevă nu aveau în cap. Cum se deprindeau a zimbî „grațios“, a aruncă căutături „langu-roase“, cum își mlădieau talia și cum se roteau ro-tunzind mînele și apucînd cu cite două degete de ca-petele rochiilor!! Atunci înțelegeau și iele că învață cevă folositoriū. Să fi văzut o dată camera de toaletă înnaintea de bal n'o mai uitai: straie aruncate, ciubotele asvîrlite prin toate colțurile, piepteni, etc.. Adevărat cîmp de luptă.. În deșert se încercă Directoara să le sfătuească să nu iea lecția de danț altfeliiu de cît pe cealalte! Deslănțuise demonii și nu-i mai putea o-pri. Se înțelege că examenul a reușit foarte bine.

Dar pianul să nu-l uit, că destul mi-a drăngănit anî întregi în urechi! Cu lunete se deprindeau fetele cu cite un cîntec și apoi îl cîntau de pe *note* (vorbă să fie) la examen; iar părinții, după ce se asigurase că fetele lor au primit ca premiu cărțile ce singurî le cumpărase, se întorceau a casă plini de veselie și desprețueau pe acei cari n'aveau fete educate și învățate ca dînșii.—

*

SUMARIUL ANULUI IIV AL „CONTEMPORANULUI“

- Audax:** Monstruozițăi : Istoria D-lui Cernătescu (318); Botanica D-lui Dr. Brînză (610 ; In-că unul (738); Cum se ajunge la Universi-tate (769); Tot D. Dr. Romniceanu (787). Iară-și Dl. Dr. Romniceanu (924).
- I. Cîrcoavă:** D. Găvănescul (862, 916).
- I. Creangă:** Întîmpinare (278); Cînd ieram în floarea mea și mielușica (431); Bratu (483).
- Al. C. Cuza :** © rugăminte (179); A doua înviere (244 ; Lor... (246); Monologul unui calic (282); Respuns la întrebare (316); Nemîngăerea (513); Monologul unui cobzar (555); Părin-telui Damaschin (610); Idem (725); Isus Nazarineanul (841).
- T. D.** Vereșciaghin (397); Poveste (445);
- V. Dimitrescu :** Halal de Geografiu (476).

- Un elev al D-lui Lambrior :** Lucruri ciudate (343).
- Emil** Critică literară (58); Critică (Veniamin Costache) (81); Congresul studenților. (257); Mizeria în Londra (505); Răspuns D-lui Gărcineanu (520).
- Un filantrop :** Cauze stricătoare dezvoltării copiilor [449].
- Ghedebe :** Epigramă (700).
- Giordano :** Beduinul răcit (62); Moartea cerșitorului [174]; Oarba (193); Nourul (419).
- P. Gărcineanu :** Răspuns (440).
- A. Gorescu.** O scrisoare (930).
- P. V. Grigoriu :** Neera (252); La Fanny (276); Iluziilor mele [317].
- S. G.** Stelele căzătoare (90); Hemoglobina..(423).
- Iac'așă :** Un congres (585).
- I. G. Lucescu :** Despre planeta Vulcan [726, 747]; O îndreptare (836).
- Luciliu :** De-mi spui (180).
- Lazarin :** La Maria (446).
- Const. Mille :** Cugetări, Iarna (17); Zoie povestire (21); Indignarea (33); La plecarea mea, Mariei (55); Versuri (80); Cătră femeie (85); Remas bun (103); Ideal și Real (104); Contrastul (135); Prunc'ucigașa, povestire (145) Mariei (168); Un răspuns (190); Plecarea (241); La poezi (270); Studentul (324); Fugă Bacantă (380); În ajunul anului nou (511); Beția opiumului (511); Dorinți nebune (517); Dacă (549), Unui poet decorat (550); Pe drumul cătră moarte (779); Ați zis'o (862).
- S. C. Moscu :** Femea (277).
- Mălin :** Copii naturali (497).
- Mordax :** Studentul Bombonel [501]; Monstruozițai poetice (553); Un poet plagiatoriu (634); Cătră un poet (701); Idem (741).
- Martin :** Odinioară, acum (518); Din exil (566). Nă-lucirile (914).
- D. Morțun :** Amintiri din copilărie (827, 867).
- I. Nădejde :** Despre Darwinism (6, 36), Mijloc de a oc-
li pământul în 24 de oare (15), Ce știm despre
lume ? (43, 86, 127, 185, 227, 265, 309, 415,
425, 480, 707, 888); Cursul elementar de ge-
ografie al D-lui Mărescu (93); Mineralogica
cu noțiuni de Geologie de Dl. B. Nanianu [132,

159); Educațiunea intelectuală morală și fizică după Spencer (200, 247, 272, 321, 345, 386, 433, 548, 524, 545, 622, 644, 678, 760, 794, 848, 882, 906) Partea științifică din „Învățătorii copiilor“ (205), Elemente de științele naturale de D. Hrisoscoleu (253); Respuns la întimpinare (280); Ciuma siberiană și holera găinelor (305 ; D. Victor Pompilian (330, 361, 421), Respuns D-lui. Davidescu (336); Generozitatea D-lui Creangă (339); Explicări pentru ortografia romină de V. Ionescu (340, 356); Minunile științei (380, 390, 458, 502); Hultuirea în potriua ciumei siberiene în Ungaria (385); Dl. Veterinariu Ivlef și ciuma (395); Monstruoziități: „Vulturul“ d-lui Macri (413); „Direcțiua Progresului“ critică (437); Essai sur le vocalisme roumain par G. D. Georgian (443 ; „Progresul medical romin“ și ciuma siberiană (452, 466); Studiul științific al limbii romine (495, 521, 579, 639, 721, 920); D. Vasile Ionescu (570); Despre așa numitul magnetism animal (575, 657); D. Ștefănescu și prevederea timpului (672); Acul furmicelor (758), Cartea D-lui Lambrior (764); Charles Darwin (805 ; Vasile Conta [811]; Boalele molipsitoare după starea științei (820); D-lui Veghede și D-nei Dafné (823); Tainele nepătrunse din „Școala romină“ [855]; Un respuns d-lui Lucescu [901).

G. G. Nădejde: Cărțile noastre de studiu: Zoologia de Dl. B. Năneanu (47, 73, 114, 156; Spectroscopul și aplicațiunile sale (175, 214, 236); Geografia d-lui Gorjan (191, 242); Monstruoziități științifice și literare: Geografia d-lui Mărescu (286); Despre control în instrucție (374); Geografia d-lui Zamfrol și a d-lui Ionescu (377); Efectele bătaei (406).

Sofica Nădejde : Cătră femeii (2), Femeea și legea (83), Meternologia d-lui Drăgescu (analiză) (98, 139, 165, 195); Despre egalitatea și neegalitatea celor două sexuri, respuns d-lui Delaunay (295), Respuns d-lui Teiuleanu (326), Emanciparea femeii (364); Respuns la scrisoarea d-lui A. Bonatu (410); Respuns d-lui A. Bo-

natu din „România Liberă“ (453, 472); Educația femeii (604); Despre căsătorie (626); O rea înțelegere (690), Prostituiția (797, 842); Răspuns d-lui Maiorescu în chestia crierului la femei (873).

G. N.

Citeva lămuriri unui Domn anonim (528), Monologul unui soldat [808].

I. Pop Reteganul : Paripul țiganului (620).

E. Reticu : Cele șapte zile ale creațiunei după biblie (350).

Dr. Ricardo : Curs de igienă, ed. II de Dl. Dr. Iuliano critică (137, 169).

Busticus : Ne zic (804).

Redacția : Cătră cetitorii noștri (pag. 1), Idem (205), Respuns D-lui Cobălcescu (264), Cătră cetitorii (465), Noutăți științifice (540), Apel (625).

Dim. N. Saphir : Tunsul (88), Copilul cîntătorii (124).

V. Săghinescu : Scrisoarea d-lui Săghinescu (752).

Simbad : Din călătoriile lui (910).

Un Student în retragere : Ceva despre Algebra d-lui Climescu și acea a d-lui Culianu (493).

Th. D. Speranță : Trei surzi (14), Mortii și hoții (41), Verișoara Lina, nuvelă (65, 105), Țiganul la stîna (92), Păstorul, (95), Țiganul la cămăștrul [131], Pețitorul (162), Socrii și ginerii (197), Cătră poeți (204), Circul (211), Țiganul împărat (234), Țiganul și sfinții (291), Țiganul la vînat (353), Țiganul la mănăstire (404), Ciobanul la beserică [456], Dracul și baba (508), Țiganul în cort (566), Manual de Geografie de dl. Săghinescu (615), Țiganul la mal (634), Pătăraniea lupului (684), Călindarul popii, [715], Respuns d-lui Săghinescu (755), Ciobanul la Dumineca mare [773], Albinele țiganului (802), Monologul unui cîne (833), Șaua și țiganul (852), Doi prieteni (881). Ploșnițele (894).

I. S. Trușescu : Nu te-am uitat (126). Dorința (199).

T. U. Cărțile noastre de studiu (18), Respunsul d-lui Nănianu (96), Noutăți științifice (217), Respuns la o circulară a d-lui Nănianu (292), Noutăți științifice și lucruri ciudate (300),

Respuns d-lui Davidescu (304), Prevederea timpului și dl. P. S. Aurelian (371), Noutăți științifice (504.)

Verax :

Monstruozițatăi literare și științifice (56, 101, 141, 181, 219), Respuns revistei Asachi (303), Monstruozițatăi: Geometria d-lui Petrescu (460), Zoologia d-lui Sihleanu (489), D. Mateescu și ziarul „Paloda“ (530), Încă un e-pure (539), Nota K din cartea d-lui Vizante (542), Le adresa d-lui Gărcineanu (552) Conferințele din sala Universității (651, 695, 735), Foaia societății „Progresul“ (716), Lucruri ciudate: „Vocea adevărului“ (742) Agachi Flutur de V. Alexandri [775], Teza d-lui Filipide (781), Un liceu în perspectivă (813) Un foileton în „Gazette de Roumanie“ (852).

Vindex :

Monstruozițatăi științifice și literare: Botânica de d-nul Naniana (262).

Vedetot:

Bătăi în școlile primare (334); Iarăși d-nul Mărdărescu (402); Scandalul de la seminar (650); Cum înțeleg unii funcționari datoria (816); Rectificare (890).

G. Costin Vellea:

Iluzii pierdute (376); O scrisoare (662).

W. :

Cite-va considerații asupra tipurilor omenești (514, 565, 618, 669, 732, 814, 839).

X. :

Istoria universală a d-lui Xenopol (446); Cei întâi locuitori ai Europei după d'Arbois de Jubainville (469, 533, 560, 674); Respuns d-lui Z (538); X către Z (659, 666).

Y. :

Somnul (488).

Dr. Zamfirescu :

O scrisoare (897).

Z. :

Epigrame (502); Un respuns la un respuns (595).

N. G. T. :

Tiganul și pușca (307); Tiganul și călugărul (393); Chiște țigănești (491).

* :

Amintiri din pension (932).

